

communi sententia, quod si per beneficiatum, qui jam habet verum titulum, stet quominus possessionem etiam habeat, nihilominus teneatur ratione tituli recitare; ergo multo magis, qui jam pacifice possidet, obligabitur, etiamsi fructus non recipiat, quia per eum stat. Et hac ratione excommunicatus suspensus a beneficio, vel alius similis, qui sua culpa non facit fructus suos, ad recitandum tenetur, ut diximus in tom. 5 de Censuris, disp. 12, sect. 2, n. 13 et seq., et d. 26, sect. 2, in principio.

14. *Tribus modis potest contingere voluntaria privatio fructuum.* — Tertio, potest contingere ut beneficiatus non fruatur fructibus ex incapacitate personae ad inserviendum beneficio. Contingit enim alicui ex indulgentia, seu dispensatione dari beneficium in ea etate, vel carentia litteraturae, aut simili defectu, ratione cuius inepitus est ad servendum, in quo casu cogitur vicarium ponere, qui serviat, dando illi, si necesse sit, omnes fructus beneficii (ut si sit tenue, et omnes sint necessarii ad congruam sustentationem vicarii). Tunc ergo dominus beneficii recitare nihilominus tenetur, nisi in hoc etiam sit specialiter dispensatus, vel nisi ad hoc etiam sit omnino inepitus, quia fortasse non pervenit ad usum rationis, quod necesse est a dispensante non ignorari, ut dispensatio validasit, et ita tunc etiam toleratur ille defectus ratione dispensationis, et censemur tota administratio beneficii, etiam quoed recitacionem horarum, commissa vicario beneficii. Seclusa vero dispensatione speciali, obligatio recitandi semper manet apud beneficiatum. Ratio est, quia haec obligatio recitandi personalis est, et ideo per ipsum beneficiatum impleri debet, nam intrinseco, et per se oritur ex ipso beneficio. Et impedimentum fructuum in illo casu non oritur aliunde, quam ex conditione ipsius habentis beneficium, sed sibi debet illud imputare: nam voluntarie suscepit beneficium cum illa ineptitudine, ideoque non potest exonerari intrinseco debito beneficii, quod per se potest solvere et debet.

15. *Titulus beneficii et honor, simul cum spe fructus, satis obligant ad recitandum.* — Eo vel maxime quod, licet tunc non fruatur fructibus beneficii, expectat aliquando frui, quando ablato impedimento, possit per se ipsum inservire, et illa spes cum titulo, et honore beneficii est sufficiens recompensatio onoris recitandi. Imo, licet fingamus easum, in quo etiam illa spes desit, quia impedimen-

tum est perpetuum (quamvis non videatur moraliter contingere, ut vel talis dispensatio detur, vel quod velit aliquis onerari beneficio, ex quo nunquam fructum sperat) illo tamen casu positivo, non credo illum accipere beneficium sine onere recitandi, propter principalem rationem factam, quod haec obligatio est per se annexa beneficio, et sola voluntas sic accipientis beneficium non potest illam separare. Praeterquam quod, qui in tali casu beneficium acceptat, aliquod commodum inventit, vel in honore beneficii, vel in privilegiis ejus, vel in aliqua alia ejus qualitate; et ideo mirum non est quod aliquod etiam onus sentire debeat; ergo maxime onus recitandi, quod est quasi primum, et fundamentum aliorum. Ex quibus a fortiori colligitur nunquam excusari beneficiatum ab onere recitandi, eo quod per alium serviat omnibus aliis actionibus et oneribus beneficii, quantumvis licite id faciat, vel ex dispensatione, vel ex consuetudine praescripta, vel ex ipsa institutione simplicis beneficii. Quia obligatio recitandi personalis est, ut ex Ecclesiae consuetudine et juribus citatis colligitur, sicut obligatio audiendi Missam personalis est, nec potest per alium impleri, et haec est communis sententia Theologorum locis citatis, et Canonistarum, in cap. 1 de Celeb. Missar., praesertim Joannis Andreæ, Innocentii, et Panormitani, licet alii contrarium senserint, quorum sententiam dixit Sylvester supra, quæst. 2, forte veram esse, quando nullam utilitatem ex beneficio quis accipit, quod Angel. et aliqui Thomistæ sequuntur, sed etiam in eo casu oppositum ostendimus esse verius, quod tenet Turrecrem., cap. Eleutherius, distinct. 91, q. 6, et alii.

16. *Quinta assertio: clericus, si vi et injuste privatur fructibus beneficii, non ideo semper excusat ab onere recitandi, aliquando maxime.* — *Probatur prima pars.* — Dico quinto: Licet clericus habens beneficium, per potentiam, coactionem, vel injustitiam privetur fructibus beneficii, non propterea semper excusat juste ab onere recitandi, quamvis in aliquo casu probabiliter id possit sustineri. Haec assertio quoad primam partem difficultatem non habet, quoties is, qui aliquo tempore privatur fructibus beneficii quod possidet, sperat aliquando illos recuperare, ut omnes fatentur, vel quia quod differtur, non auferatur, vel quia illa spes pretio aestimabilis est, vel certe quia ipsum beneficium, pacifice possessum, est sufficiens ratio obligandi, et ideo

non debet privari suo servitio, saltem in casu dubio de futuro eventu fructuum, quia in dubio melior est conditio ipsius beneficii, seu Ecclesie; invenitur autem tale dubium, quoties manet illa spes. Difficultas ergo est, quando quis privatur fructibus sine ulla spe illos recuperandi, nam in eo casu Navar., Cajetan., Sot., Ledesm., Corduba, et fere omnes, indistincte docere videntur, illum non teneri ad recitandum ex vi beneficii, quando fructus non percipit, quorum opinionem si quis sequi velit in praxi, tutus erit.

17. *Confirmatur magis obligatio recitandi.* — Videntur tamen mihi probabile, quod, si ablato fructuum non est perpetua, sed pro aliquo tempore, etiamsi sit violenta et injusta, et sine spe recuperationis, non sufficiat ad excusationem a recitando, quod videntur sentire Sylv. et Med. supra. Probatur primo, quia si per furtum vel rapinam privetur beneficiatus fructibus, non est propterea excusandus ab administratione beneficii, neque ab administratis sacramentis, si sit curatus; ergo neque ab onere recitandi, quod non minus est per se conjunctum beneficio. Secundo, ponamus per easum fortuitum, vel sterilitatem temporum, beneficium aliquo, vel aliquibus annis nullos reddere fructus, numquid propterea excusandus est beneficiatus, ne recitare teneatur? Non videtur profecto æqua conditione, nam si contingat ubiores, vel duplo maiores esse fructus unius anni, non propterea majus onus suscipit. Qui ergo beneficium semel acceptat, sicut illud facit sibi proprium, et ratione illius habet jus ad omnes fructus beneficii, quotquot illi fuerint, ita etiam recipit in se onera beneficii tanquam propria, et similiter suscipit pericula saltem ordinaria, et moralia, ut interdum fructus, vel minuantur, vel auferantur: et cum illis periculis obligat se ad onera beneficii. Et hoc videtur justissimum pactum, quod tacite intervenit inter beneficiatum et Ecclesiam; ergo licet pro aliquo tempore injuste privetur fructibus, non statim potest licite officium suum deserere, et consequenter neque horas canonicas omittere; eo vel maxime quod fortasse prioribus annis tot redditus accepit, qui possent sufficere pro justo stipendio plurium annorum, et in futuro tempore alios similes annos expectat; ergo moraliter omnia computando sufficiunt illi fructus pro justo stipendio totius illius temporis continui, etiam demptis illis, qui pro aliquibus annis per vim auferuntur. Unde considerando jus ad fructus, quod per

CAPUT XXI.

UTRUM HABENS BENEFICIUM TENUE AD HORAS CANONICAS RECITANDAS TENEATUR?

1. *Prima sententia, asserens tenuitatem beneficii deobligare a recitando.* — Hoc dubium ex dictis nascitur; nam ex illis videtur sequi pars negans, quia onus recitandi non sequitur ex beneficio nisi cum ordine ad fructus; unde si beneficium nullos haberet fructus, talis obligationem inducere non posset (quamquam illud nec proprie beneficium dici posset); sed in moralibus parum quasi nihil reputatur; ergo tam tenues possunt esse fructus ut beneficium non magis obliget, quam si nihil redderet. Et confirmatur haec pars: nam justitia postulat ut qui non accipit justum stipendium, non teneatur laborare: sed fructus tenuissimi non sunt stipendium condignum clericis. Quod declaratur ex illo: *Qui altari deservit, ex altari vivere debet;* nam clericus non potest vivere tenuissimis fructibus; ergo neque ad serviendum, seu recitandum obligandus est. Atque hanc sententiam tenuit Sotus, lib. 10 de Just., q. 5, art. 3, quem sequitur Arag., 2. 2, q. 83, art. 12, qui ait, recen-

tiores Theologos communiter sequi hanc opinionem; idem fere Emmanuel Rodriguez, in Sum., cap. 140, n. 3. Qui auctores addunt, beneficium tenue in jure pro non beneficio reputari, ex cap. *Is cui*, de Praeb., in 6, ubi dicitur eum, qui ex Apostolico indulto potest unius personae de idoneo beneficio providere, non posse quidem illud conferre *habenti beneficium sufficiens*. Per quod significatur, posse illud dare habenti beneficium tenue, ut Glossa ibi notat; signum est ergo beneficium tenue pro non beneficio reputari.

2. *Quale existimandum est beneficium tenue.* — Si autem in hac opinione queratur quod dicendum sit beneficium tenue, quoad hunc effectum non obligandi ad recitandum, quidam extendunt ad omne beneficium insufficiens ad vitam clerici sustentandam. Sed hoc non dixit Soto, nec est practice probabile: alias redditus triginta vel quadraginta aureorum non sufficerent ad hanc obligationem, quod admittere valde perniosum esset. Item non est id consentaneum rationi, nam pensum horarum canonicarum non est adeo grave, neque tam magnam diei partem occupat, ut sit dignum integra sustentatione personae, imo nec pro majori parte ejus. Unde Soto ad summum suam opinionem extendit ad quantitatem decem aureorum; Aragon. vero dicit, relinquendum esse prudenti arbitrio; videtur tamen requirere, ut obliget, quod adjuvet *bonae parti sustentationis clericorum*, ut ipse loquitur. Bona autem pars dici non potest, nisi tertia, vel ad summum quartam, quae hodie existimari non potest minor triginta aureorum, etiam respectu clericorum infimae conditionis. Et haec notari potest ut prima difficultas hujus opinionis, quia sine lege facit exceptionem a lege, et talem exceptionem, quae cum sit interminata, relinquenda est prudentis arbitrio, et ita aperitur via ad derogandum graviter legi, et paulatim extenuandum graviter obligationem ejus.

3. *Sententia, astruens ex beneficio quamvis levi oriri obligationem recitandi.* — Est ergo secunda sententia, quae simpliciter affirmit, ex beneficio quantumvis tenui oriri obligationem recitandi. Hæc est communis opinio Canonistarum, cum Glossa, in c. *Clericus*, 1, d. 91; sequuntur Hostiens., Joan. Andr., Panorm., et alii, in c. 1 de Celeb. Missar., et alii in Clement. I, eod. tit., et in d. c. *Clericus*; et Turrecrem., in principio, d. 91, q. 6; Navar., in c. 7 de Orat., n. 27, et c. 41, n. 41; Covar., lib. 3 Variar., c. 13, num. 8, § *Duode-*

cimo, qui alios refert; Albertus de Ferrariis, in tractatu de Horis Canonicis, q. 8, num. 10; Host., in Summ., tit. de Consec. Eccles., § 4 *quibus*, vers. *Dic secundum Goffredum*; Tolet., lib. 2, Instruct., c. 14, num. 4; Azor, lib. 10, c. 3, q. 3; Valent., 3 tom., disp. 6, quæst. 2, punct. 10, § 7; Summistæ, verbo *Hora*; Sylvest., q. 2; Rosel., n. 1; Tabien, n. 1; Armilla, num. etiam 1; Anton., 3 p., tit. 13, c. 4, § 1; Graffis, lib. 2 suarum Decisionum, c. 49, num. 28. Idem tenet Medin., quæst. 7, de Orat., et Ledesm., 1, p. 4, q. 16, art. 4, dub. 5, prop. 4, dicens, esse communem sententiam Doctorum, et ponens exemplum, si solum reddat quatuor aut quinque aureos; et idem sumit ex Palud., in 4, d. 15, q. 5. Alii vero hoc non attigerunt, unde inter Theologos, qui scripta sua typis mandarunt, non potest dici prior sententia communis.

4. *Beneficium quantumvis tenue verum reputatur beneficium.* — Ut fundetur hæc sententia, supponendum est, beneficium, quantumvis tenue, verum beneficium esse, et ut tale absolute et simpliciter in jure reputari. Hoc aperte supponunt auctores hujus sententiae, et colligitur ex eodem c. *Is cui*, quod in contrarium citatur, et ex eodem verbo *Beneficium sufficiens*; ideo enim addit *sufficiens*, quia si absolute dixisset *beneficium*, etiam sufficiens et tenue comprehendenderet, ut ibi Glossa significavit, ubi Archid. idem dicit. Et addit, ei, qui habet insufficiens beneficium, posse conferri aliud ex vi illius indulti, dummodo in collatione faciat mentionem de primo, juxta caput *Collatio*, de Offic. legati, in 6, ubi solum dicitur, ut collatio secundi beneficii teneat, oportere mentionem facere *de alio beneficio*; ergo sub hac voce etiam beneficium tenue in jure comprehenditur. Ratione etiam patet, quia beneficium quantumvis tenue confert verum spirituale jus, quod est principale in beneficio; ergo licet accessorium sit tenue, est simpliciter verum beneficium. Unde sufficiet ad fruendum omnibus privilegiis, quæ conceduntur clericis minorum ordinum habenti ecclesiasticum beneficium. Dicit aliquis, auctores prioris sententiae non negare quoad substantiam illud esse et reputari verum beneficium, quoad obligandum vero ad pensum orandi horas canonicas pro beneficio non reputari. At profecto in hoc sensu non recte fundatur illa sententia in hoc principio, quia solum est repetitio assertionis illius sententiae: quod enim tale beneficium ad illum effectum non reputetur beneficium, non habetur in jure,

nec ex d. c. *Is cui* colligitur, neque etiam habetur ex communi existimatione prudentum: nam omnes auctores secundæ opinionis reputant illud ut beneficium, etiam in ordine ad hunc effectum; qui ergo non reputant, solum sunt auctores prioris sententiae: dum ergo pro fundamento suæ assertionis afferunt illam estimationem seu reputationem, nihil aliud afferunt quam judicium et opinionem suam. Loqui ergo debemus de illo beneficio quoad esse simpliciter beneficii, et quoad modum quo sub tali voce in jure comprehenduntur, quoties de beneficio sermo est.

5. *Concluditur eadem sententia ex c. ult. de Rescr.*, in 6. — Ex hoc ergo fundamento, subinferimus, quando jus dicit, *beneficium dari propter officium*, c. ult. de Rescr., in 6, non solum loqui de beneficio sufficiente, sed etiam de tenui, quia indistincte loquitur, et vox illa omnia beneficia comprehendit. Sicut etiam quando aliquis in jure suspenditur ab officio et beneficio, non in minus suspenditur a beneficio tenti, quam a pingui, et sic de aliis. Cum ergo in Concilio Later., sub Leone X, et communi sensu Ecclesiæ declaratum sit, officium, propter quod datur beneficium, primo ac per se esse officium recitandi horas canonicas, plane concluditur, etiam beneficium tenue dari propter hoc officium, ac subinde qui tale beneficium acceptat, ad illud officium obligari.

6. *Responsio ad citatum cap. pro prima sententia.* — *Responsio data impugnat pro secunda.* — Responderi potest juxta primam sententiam, omne beneficium dari propter officium, tamen servata justitiae aequitate, quæ postulat ut non exigatur grave officium, cui datur leve beneficium; et ideo licet tenue beneficium detur propter officium, non tamen ut statim vel ex vi illius solius beneficii totum officium dicatur, sed ut clericus per tale beneficium aliquo modo Ecclesiæ servitio incipiat deputari, et cum primum obtento alio competentes fructus habuerit, officium suum expletat, interim vero satis videri, si aliquid suo arbitrio specialiter oret, vel ad summum aliquam partem horarum dicat. Sed contra hoc instatur, quia ubi voluntarium pactum intervenit, non est injustitia, quia scienti et volenti non fit injury; sed in praesenti inter clericum et Ecclesiam tacitum pactum intervenit, nam lex ab Ecclesia declarata est, se nolle dare alicui beneficium, nisi ea conditione ut ad totum officium canonicum obligetur; qui autem recipit beneficium, voluntarie ac-

ceptat conditionem; ergo obligatus manet, et nulla ei fit injury; sibi enim imputet si tantum onus cum tam parva remuneratione acceptavit. Et in haec ratione et voluntaria acceptatione magnam vim faciunt auctores hujus sententiae. Eamque confirmant exemplis: nam qui sciens et volens acceptat uxorem pauperem, tam obligatus manet ad munera matrimonii, ac si divitem accepisset. Et miles, qui declarata conditione acceptavit militiam cum parvo stipendio, militare obligatur; ergo similiter in praesenti. Maxime quia in ipso jure canonico videtur ita declarata hæc conditio: nam in c. *Clericus victum*, distinct. 91, de clero paupere dicitur, ut *artificiolo, vel agricultura victum et vestitum sibi paret absque officii sui detrimento*. In quo textu aperite supponitur teneri clericum ad officium suum, etiamsi non possit ex beneficio victum et vestitum habere, quod beneficium necesse est esse valde tenue. Verum est posse textum illum exponi de clero, qui ratione ordinatio sacrae tenetur officium dieere, etiamsi nullam sustentationem ab Ecclesia habeat; Glossa vero et omnes id intelligunt de officio Ecclesiæ debito ratione beneficii, et textus ipse generaliter loquitur, et in c. *Presbyter*, ejusdem distinct., quod est primum, extra, de Celeb. Missar., idem indicatur.

7. *Expenditur hæc secunda sententia, neque ita in ea quiescit animus.* — *Et primo non videtur æqua et justa conditio, sed quædam moralis coactio.* — Adhuc vero non quiescit animus in hac doctrina. Primo, quia hic non est considerandum, quod beneficiarius, acceptans beneficium tenue, non patiatur injuriam, quia sciens et volens admittit conditionem, sed considerandum est an res ipsa æqua et justa sit, quia non est credendum, Ecclesiam imponere onera ultra naturalem aequitatem; si ergo secundum se non est æqualitas inter illud stipendium et hoc onus, non est verisimile Ecclesiam velle obligare ad tale onus, etiamsi alius voluntarie acceptet beneficium. Eo vel maxime quod videretur ibi esse quædam moralis coactio respectu pauperum clericorum, vel scholasticorum, qui cum vix possint aliter vivere, coguntur similia beneficia acceptare. Et tunc durissimum esset inæqualem conditionem is imponere, ut si rex nollet promittere ministris suis, vel militibus, nisi vilissima et insufficientia, quia scit non defuturos qui illa acceptent; vel si paterfamilias cum famulis pauperibus ita paciscatur, in quo eas multi sentiunt non teneri famulum ad servan-

dum integre pactum, sed posse vel ex suis operibus aliquid subtrahere in suam utilitatem, vel ex bonis domini, ut possit sustentari. Nec satisfaciet, qui dixerit non esse hanc æqualitatem ita necessariam inter spirituale ministerium et stipendum materiale, sicut inter mercedem et labore corporalem: nam, licet non intercedat idem modus justitiae, vel contractus, quia non est hæc posterior, propria commutatio unius rei pro alia, sicut est prior, nihilominus secundum suum modum postulat proportionem, seu æquitatem, quatenus is qui servit, sustentatione indiget. Unde si sacerdoti, ut sacrificium pro me offerat, nimis parvam eleemosynam tribuam, injuste ago, neque ille tenebitur integra obligatione, ut sic dicam, sed poterit uno sacrificio pro pluribus eleemosynis talibus satisfacere; sic ergo in praesenti servanda est æquitas, nec sufficit voluntaria acceptatio, si in re est inæqualitas, tum quia non est verisimile Ecclesiam, talem inæqualitatem velle, nec consensum in illam exigere; tum etiam quia videtur intervenire quædam moralis coactio, ut declaratum est.

8. Secundo, sequitur ex secunda sententia non teneri ad idem onus recitandi, qui pingue accepit beneficium, quod postea factum est tenue. — Aliorum distinctio et modificatio pro secunda sententia impugnatur tamen. — Alter alii opinantur de obligatione tenuis beneficii. — Deinde est alia difficultas in illa responsione, quia sequitur eum, qui sufficiens beneficium acceptavit, quia cum illo habebat congruam sustentationem, si postea beneficium fiat tenue in perpetuum, non teneri ad idem onus recitandi, quia ille non acceptavit voluntarie beneficium tenue; ergo ratione voluntarie acceptationis non obligatur, si res ipsa secundum se non est sufficiens ad obligandum. Neque quoad hoc est simile de matrimonio cum sponsa divite, quæ postea fit pauper, quia dos vel divitiae accidentaria sunt in matrimonio, neque obligatio ad onera ejus ex illis per se nascitur; at vero in presenti, fructus seu stipendum censentur pertinere ad intrinsecam rationem hujus obligationis. Et ideo non desunt qui, hoc argumento coacti, distinguendum patent inter beneficium, quod receptum est pingue, et factum tenue discursu temporis, vel quod jam erat tenue, quando receptum est. Et de primo fatentur desinere obligare, postquam factum est tenue: de secundo vero aiunt obligare propter voluntariam acceptationem. Sed hoc certe non dicitur consequenter; nam si primum beneficium factumtenue de-

sinit obligare, ideo est quia fructus competentes sunt per se et intrinsece necessarii ad hanc obligationem; ergo in quolibet beneficio erunt necessarii; ergo etiamsi a principio tale sit beneficium, ex se non est inductivum obligationis; ergo nec propter acceptationem voluntariam illam inducit, quia censetur acceptari juxta exigentiam suæ conditionis. Unde alii censem contrario modo de illis duabus membris, nam qui beneficium pingue accepit, se in perpetuum obligavit ad onera talis beneficii, et sicut eo ipso acquisivit jus ad quocumque augmentum fructuum sine augmentatione onerum, ita assumpsit etiam periculum sustinendi quaecumque diminutionem fructuum, sine diminutione obligationum, nam hoc postulat æquitatis ratio. Et ideo licet beneficium fiat tenue, imo licet nullos fructus reddat (ait Turrecre., dicta. q. 6 et 24), semper recitare tenebitur. At vero quando beneficium a principio receptum est tenue, homo non obligatur ex vi illius, neque ibi habet locum illa consideratio vel compensatio spei et periculi, sed est certa insufficientia reddituum, et ideo cessat ibi ratio obligationis. Unde maxime confirmari videtur opinio Soti, juxta opinionem valde probabilem Cajetani, et aliorum, qui dicunt, quando ex beneficio non percipiuntur fructus, neque aliquando recuperandi sperantur, non obligari ad recitationem. Tum quia locum habet eadem proportionalis ratio, quando fructus sunt tam tenues, ut pro nihilo moraliter reputentur, nec possint prudenter judicari justum stipendum; tum etiam, quia juxta illam opinionem necessarium est adhibere distinctionem aliquam vel limitationem, in lege dicente dari beneficium propter hoc officium: oportet enim intelligi de beneficio cum redditibus; ergo poterit etiam addi, ut intelligatur de beneficio cum redditibus commodis, seu habentibus moralis proportionem cum tali onere.

9. Unica assertio: prima sententia quæ ob tenuitatem beneficii obligationem tollit recitandi, speculative considerata, probabilis est; secunda regulariter in praxi servanda. — Beneficium simplex, licet tenue, obligat ad recitandum. — Quocirca si vim rationis expendamus, non potest negari quin prior sententia recte applicata ad beneficium vere tenue probabilis valde sit, speculative considerata; existimo tamen vix posse ad praxim applicari, servata illa ratione æquitatis et justitiae, quam illa sententia considerat, et ideo in praxi regulariter esse servandam sententiam commun-

nem. Hoc ut declarem, adverto duplex esse posse beneficium: unum adeo simplex, ut ad nullum servitium obliget, præterquam ad recitandum officium canonicum; aliud, quod habet servitium annexum in aliqua ecclesia.

De priori censeo non posse moraliter habere tam tenues fructus, quin obliget ad recitandum. Ratio est, quia cum nullum aliud servitium postulet, et non detur nisi propter aliquod officium, necesse est ut saltem propter horas detur; at vero solum onus horarum non est adeo grave, ut per tenues fructus compensari non possit, etiamsi rigorosam æquitatem inter stipendum et laborem considerare velimus. Nam ex recitatione solum occupatur clericus per horam temporis, et paulo amplius per totum diem, et non prohibetur, neque impeditur, quin aliquo modo honesto necessaria corpori querat; ergo etiamsi beneficium tantum octo vel decem aureos reddat, sufficient pro illo parvo onere. Eo vel maxime quod præter hoc stipendum, habet clericus ratione talis beneficii multa alia commoda honoris, exemptionis, et aliorum privilegiorum; ergo in omni rigore æquitatis potest ita obligari. Unde cum jura indistincte loquantur, et ratio æquitatis non cogat ad distinctionem faciendam in hoc casu, nullo modo facienda est.

10. Non simplex moraliter nunquam potest esse tenue, si habet aliquid per modum grossæ. — De beneficio autem habente aliud servitium annexum, adhuc subdistinguendum videtur. Aliquando enim est tale ut, licet quis actu nec per se, nec per alium inserviat, et ideo amittat certas distributiones, nihilominus fructus aliquos ex beneficio accepit per modum grossæ. Et ejusdem rationis censendum est, quando necessarium est servire saltem per alium, qui distributionibus fruitur, proprietario autem servatur aliqua pars quasi grossæ, licet tenuis. Et in his casibus, non est dubium quin beneficiarius teneatur recitare: tum quia quoad illam partem, quam reportat, illud est tanquam beneficium omnino simplex, et nullum habens servitium; tum maxime quia per illum beneficiarium stat, quominus habeat ubiores fructus. Unde vix contingere potest ut deturbeneficium speciale servitium requirens, ut serviatur in illo, quod tam parvos reddat fructus et distributiones, aut ex oblationibus altaris, aut ex aliis emolumenis, ut possit simpliciter tenue reputari, ita ut non sufficiat saltem ad tertiam partem sustentationis; si autem hanc conferat, dubitari non potest de obligatione recitandi. Et propterea dixi mora-

liter loquendo non posse opinionem Soti ad praxim applicari, quia omnia beneficia, vel sunt simplicia, vel servientia, et in prioribus non sufficit tenuitas, in posterioribus vero tanta non invenitur.

11. Beneficia obligantia ad alia Ecclesiæ munia, si ad quartam partem sustentationis non sufficient, probabile est non obligare ad recitandum. — Possunt vero excogitari beneficia obligantia ad alia servitia Ecclesiæ, quæ sint tam tenuia, ut licet quis integre illis inserviat, et accipiat omnes distributiones, et quicquid emolumenti ad illa pertinet, adhuc non sufficient ad sustentationem personæ, etiam quoad tertiam vel quartam partem; et si qua sunt hujusmodi, censeo valde probabile et securum, non obligare ad recitandum, quia justæ reputari possunt non esse beneficia data pro illo munere, sed tantum pro alio servitio, unde respectu recitationis se habent tanquam beneficia non habentia ullos redditus; et ideo mirum non est quod sub generali legi non comprehendantur. Atque hoc probabilius fiet ex his, quæ dicemus de restitutione fructuum in iis qui non recitant. Nec video quomodo possit in eo casu imponi obligatio, nisi dicendo, in obligatione recitandi propter beneficium nullam haberi considerationem fructuum, sed solius tituli, et ad summum possessionis. Et quidem non dubito quin potuerit Ecclesia, servata omni æquitate, ita hoc instituere et præcipere, sicut obligationem recitandi coniunctum cum ordine sacro, etiamsi nullum emolumen tempore secum afferat per se loquendo. Ita enim per beneficium peculiari modo quasi sacratur persona, et magis ecclesiastica efficitur, ita ut in privilegiis et multis aliis æquiparetur clero in sacris, et ideo juste etiam potuisse Ecclesia similiter conjungere obligationem recitandi cum beneficio, nulla habita consideratione fructuum. Verutamen non creditur ita fuisse, juxta doctrinam magis receptam; et ideo si tenues fructus beneficii alteri servitio æquissime correspondent, merito censem non esse tale beneficium ad recitandum datum, et fortasse auctores secundæ opinionis hoc non negarent. Extra hunc vero casum, eorum sententiam servandam esse etiam in praxi censemus.

12. Unde facile expeditur novum dubium nobis propositum, si quis habeat plura beneficia ita tenuia, ut nullum per se sufficiat obligare juxta opinionem Soti, omnia vero simul reddant competentes fructus, an obligetur ad recitandum. Respondeo enim om-

nino obligari, quod in omni sententia censeo esse indubitatum, nam de posteriori et nostra per se patet; de priori probatur. Tum quia ille habet ab Ecclesia stipendium sufficiens titulo beneficii, vel beneficiorum, haec enim differentia impertinens est; nec minuit, sed potius quodammodo auget obligationem. Tum etiam quia, licet tenuerit beneficium per se non obligat, juxta illam sententiam, inchoat saltem obligationem, et ad aliquam orationem, vel partem horarum obligat, ut supra dicebam; ergo si plura beneficia compleant sufficiens stipendium, integre obligabunt.

CAPUT XXII.

UTRUM CLERICUS, HABENS REDDITUS AB ECCLESIA
SINE BENEFICIO, TENEATUR HORAS CANONICAS
RECITARE.

1. *Proponitur status questionis.*—Diximus de beneficio ecclesiastico, prout separari potest a fructibus; nunc e converso dicendum est de fructibus, quando separantur a beneficio, et jus ad percipiendos illos alieui conferatur. In qua re facillime fertur judicium, quando sufficienter constat jus illud, quod ad fructus datur, non esse beneficium: plura vero dubia in hac materia nascuntur, quia incertum vel obscurum est an illud constitutum rationem beneficii.

2. *Prima assertio: quando fructus beneficii dantur propter actionem externam per modum stipendi, non obligant ad officium divinum recitandum.*—Itaque primo certum est, quoties fructus beneficii alicui etiam clericu dantur per modum stipendi propter actionem temporalem, illum non obligari ad dicendum officium divinum. Ita docent omnes Doctores in hac materia. Palud., d. q. 4, n. 12; Turreer., d. 91, in principio q. 5; Sylvest., verb. *Hora*, q. 2, et reliqui. Exempla sunt de illo, qui ad docendam Theologiam, verbi gratia, conductur; nam etiamsi integrum præbendam canonicatus accipiat, si non sit canonicus, non tenetur recitare, quia beneficium non habet; secus vero est, si beneficium ipsum accipiat cum onere legendi, juxta c. 1 de Magistris: ponunt etiam dicti auctores exemplum in matriculariis, id est qui redditus habent in Ecclesia, ut pulsent campanas, vel similia officia faciant. Item in sacrista, qui sine pecuniali beneficio propter illud ministerium suos habet redditus. Ratio horum et similium est, quia lex ecclesiastica solum obligat habentes

beneficium, et quia isti habent sua pecuniali officia, vel servitia, pro quibus accipiunt proportionata stipendia: item regulariter quasi per accidens est, quod sint clerci; nam possent actiones illae per laicos fieri, et interdum fiunt.

3. *Secunda assertio: qui habent ex fructibus Ecclesiae portionem titulo laicis communi, non tenentur ad officium recitandum.*—Hinc secundo certum est eos, qui habent ab Ecclesia pensionem, seu proportionem ex fructibus Ecclesiae, non ut clerci, sed aliquo titulo communi laicis, non teneri ad dicendum officium, ut qui per modum simplicis eleemosynae habent certam portionem in aliquo monasterio ad vitae sustentationem, etiamsi pro tota vita consignatam habeant; nam non est beneficium, sed temporale quid; nam etiam pretio emi potuisse. Idem est de pensione data a Papa alicui laico per modum gratitudinis, propter servitia parentum in Ecclesiae utilitatem, vel aliquid simile. Ratio est, quia licet ille habeat aliquid jus ad redditus Ecclesiae, illud jus non est beneficium, quia non datur propter aliquod ministerium sacrum. Et hoc a fortiori probari potest ex Motu proprio Pii V statim tractando.

4. *Quedam pensiones, quae videntur dari titulo clericali, non obligant ad officium Canonicum.*—Potest enim esse nonnulla difficultas de quibusdam pensionibus, quae videntur dari titulo clericali, ut quando exigunt in persona clericalem statum, saltem per primam tonsuram; nam isti videntur habere fructus cum spirituali jure et titulo, ac proinde teneri ad clericorum officium, quod est recitare horas canonicas. Nihilominus de his etiam semper fuit constans sententia, eos non teneri ad dicendum officium canonicum. Ita tenuit Medina, q. 7 de Oration.; Navarr., c. 7 de Oration., n. 25; Soto, lib. 10 de Justitia, q. 5, art. 3; Ledesma, in 4, part. 1, q. 16, art. 4; Gigas, q. 30, de Pensionibus, qui citat Hieronymum Paulum, in lib. *Provinciale omnium Ecclesiarum*, et alios. Et sumitur etiam ex Paludano, et aliis supra citatis, quamvis generalius loquuntur sub nomine portionum, seu præbendarum, quae tantum ad sustentationem vitae dantur. Et hanc sententiam confirmavit plane Pius V, statim citandus, nam imponendo his pensionariis novum quoddam onus distinctum ab horis canonicas, clare significavit eos non obligari ad pensum horarum.

5. *Pensionarii, qui ante Pium V nihil tene-*

bantur recitare, post illum obligantur ad officium B. Mariae.—Ex hoc ergo principio inferant consequenter citati auctores, pensionarium non teneri ad aliquid recitandum; quod fuit verum ante tempus Pii V, et optime inferebatur, quia Ecclesia tunc nemini impo suerat præceptum recitandi aliquid propter usumfructum, ut sic dicam, aliquorum redditum ecclesiasticorum. Imo extra officium Missæ, et septem horarum canonicarum, nullum præceptum de alia certa oratione vocali inveniebatur in Ecclesia datum pro his, qui ad recitandum officium canonicum non tene bantur: cum ergo ante Pium V pensionarii non tenerentur ad dicendum officium canonicum, ad nullam omnino orationem vocalem ex vi pensionis tenebantur. Ratio vero erat, quia talis pensio re vera non est beneficium: item quia tunc non dabatur propter aliquod officium. Dices: Ergo injuste dabatur. Res pondetur, negando consequentiam, quia ex justa dispensatione Papæ poterat dari, vel in gratitudinem, ut dicebamus, vel in eleemosynam, vel ad juvandos juvenes in studiis litterarum, vel in ordine ad militiam Ecclesiae defensioni necessariam, vel aliis de causis. Pius autem V, sua constitutione præcepit pensionariis clericis, quando ut clerci percipiunt, ut officium parvum Beatæ Virginis recitent, et aliter non faciant fructus suos, juxta proportionem infra declarandam, cap. ult. Quod præceptum sine dubio obligat, nec potest aliquis excusari dicens, constitutionem illam non esse usu receptam; nam pontificia constitutio ipsa obligat ut recipiatur, et hanc vim semper habet, quandiu per contrariam consuetudinem, sciente et connivente Pontifice, abrogata non est, quod de illa constitutione dici non potest: nam ex tunc Theologi, et Canonistæ docti et pii semper docuerunt esse servandam, sicut revera a timoratis servatur. Et qui illam transgressi sunt, fructuum compensationem a Pontifice postulare solent, quae non facile, nec sine competenti satisfactione conceditur, ut mihi constat, saltem de Hispania. Quod est apertum signum, legem illam non esse ex tacito consensu Pontificis abrogatam.

6. *Limitatio Pii V, secundum quam nec clericu nec religiosi militares tenentur recitare officium B. Mariae.*—Additur autem in eadem lege limitatio, ut solum eos obliget, qui ut clerci pensionem accipiunt. Dicuntur autem accipere ut clerci, quando status clericalis in eis requiritur, ut sint talis pensionis capaces; si ergo pensio detur sine hac conditione, non inducit obligationem recitandi officium Virginis, etiamsi detur personæ regulari laicæ, ut militi Sancti Joannis, etiamsi aliquo modo ratione professionis ecclesiastica persona sit, et licet illi ut regulari detur, quia nihilominus non datur ut clero; hoc enim propriæ et rigorose accipiendum est. Aderto tandem circa hoc præceptum, non ita limitari ad preces Virginis, quin si pensionarius velit, possit canonicum officium recitare, per quod melius satisfaciet suo muneri, quam si preces Virginis diceret, quia intentio Pii V in illa lege non fuit excludere officium canonicum, sed solum non imponere tantum onus. Quod ex ipsa materia, et fine præcepti est satis notum. Quapropter non dubito quin clericus in sacris habens pensionem, satisfaciat dicendo horas canonicas, etiamsi preces Virginis non dicat; quia si sacerdos habens proprium beneficium amplius non obligatur, non est verisimile voluisse Pium V pensionario clericu majus onus imponere. Idemque est de clericu in minoribus habente simul beneficium et pensionem: unde dicendum est, tulisse Pium V legem illam propter eos clericos, qui alio titulo ad canonicum officium non obligantur, et illis non interdixisse quin possint canonicum officium dicere, et illo satisfacere, si velint, sed solum noluisse ad hoc illos obligare, sed tantum ad Virginis preces.

7. *Dubium incidens de præstimonio.*—*Probatur auctoritate.*—Statim vero hic annexitur dubium de præstimonio, que in Hispania maxime sunt in usu, an in hoc ordine pensionum sint anumeranda. Aliorum enim opinio est, haec non esse beneficia ecclesiastica, sed pensiones; sunt enim portiones quædam a redditibus beneficiorum abstractæ et designatae, ut per modum subventionis vel adjutorii ad studia peragenda juvenibus conferantur, ut eo modo possint com mode erudiri, ut postea Ecclesiae inserviant; unde considerato fine talis institutionis, non videntur haec beneficia ecclesiastica, quia non dantur propter aliquod saerum ministerium, quod sit quasi finis proximus, et officium propter tale stipendium aliquando exercendum, sed tantum propter studium ordinatum ad sacrum ministerium tanquam ad finem remotum, ad quod ministerium postea non obligatur quis ex vi solius præstimonii, nisi quatenus per aliud beneficium proprium ei collatum, vel per sacram ordinationem fuerit obligatus. Atque ita sensit de his præstimonis Medina, q. 7 de Orat. Et sequitur Palatius, in 4, d. 15,